

ความเป็น ครูมืออาชีพ

ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิชาลากรณ์

ความเป็นครูมืออาชีพ

A handwritten signature in blue ink, appearing to be a stylized name, possibly 'วิไล' (Wila), written in a cursive style.

คำนำ

พิมพ์ครั้งที่ 1

ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ ราชบัณฑิต ได้รับการแต่งตั้ง โดยมติคณะรัฐมนตรี ให้ดำรงตำแหน่ง ประธานกรรมการคุรุสภา เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2547 ท่านได้ปฏิบัติหน้าที่มาแล้วเป็นเวลา 3 ปีเศษ ในระหว่างดำรง ตำแหน่งประธานกรรมการคุรุสภา ท่านได้มีโอกาสนำบรรยายในที่ประชุมสัมมนา ของผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษาหลายครั้งในโอกาสต่างๆ การบรรยายแต่ละครั้ง ล้วนแต่ฟังเรื่องเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพของผู้ประกอบทางการศึกษา อันได้แก่ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาและศึกษานิเทศก์ โดยมีทั้ง สารระความรู้ และแนวทางการประพฤติปฏิบัติตนของผู้ประกอบวิชาชีพทาง การศึกษาที่ควรต้องรู้

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ได้พิจารณาเห็นว่าสารระความรู้ในการบรรยาย ของท่านเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อวิชาชีพ และผู้ประกอบการทางการศึกษา สมควร ได้รับการเผยแพร่ให้ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา และบุคคลทั่วไปได้ศึกษา อย่างกว้างขวางจึงได้ขออนุญาตนำคำบรรยายดังกล่าว รวมทั้งข้อเขียนทางวิชาการ ของท่านพิมพ์เผยแพร่ โดยในเล่มแรกนี้ ได้นำความบรรยาย เรื่อง “ความเป็นครู มืออาชีพ” และข้อเขียน เรื่อง “การประเมินโดยใช้ CIPP Model” มาจัดพิมพ์ เพื่อเป็นสารระความรู้ให้ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นครู ผู้บริหาร สถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และศึกษานิเทศก์ ตลอดจนบุคลากรทางการศึกษา อื่นๆ ได้ศึกษาให้รู้และมีความเข้าใจให้ถ่องแท้ รวมทั้งเป็นมูหิตาจิต ในโอกาสวันคล้าย วันเกิดของท่าน วันที่ 31 สิงหาคม นี้

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภาขอขอบคุณ ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ ที่เมตตาอนุญาตให้นำคำบรรยายและข้อเขียนดังกล่าวมาพิมพ์เผยแพร่ในครั้งนี้ และหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อวงการวิชาชีพทางการศึกษาโดยทั่วกัน

(ดร.จักรพรรดิ ะทา)
เลขาธิการคุรุสภา

ความเป็นครูมืออาชีพ

ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์

พิมพ์ครั้งที่ 2

จำนวน 1,000 เล่ม

ปีที่พิมพ์ : พฤศจิกายน 2555

ปก ศิลปกรรมรูปเล่ม : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

เจ้าของ : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

คณะผู้จัดทำ :
ผศ.วิจิตร ศรีสุวิธานนท์
นายศุภงคร กิติวินิต
น.ส.อุษณีย์ ชุนเปี้ย
นางปวีณรีศา หลักทรัพย์

จัดพิมพ์โดย : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

พิมพ์ที่ : บรรณการพิมพ์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

คำนำ ของผู้เขียน

หนังสือฉบับเล็กน้อยนี้มี 2 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 คำบรรยายพิเศษในการสัมมนาของคุรุสภา
ตอนที่ 2 การประเมินโดยใช้ CIPP Modern

เอกสารทั้งสองตอนมีลักษณะและวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน ตอนที่ 1 เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู เป็นผลจากประสบการณ์ของผู้บรรยาย มีจุดเน้นเพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมกันพัฒนาวิชาชีพครูให้สูงขึ้น ตอนที่ 2 เป็นแนวคิดของนักวิชาการตะวันตกที่มีอิทธิพลต่อการประเมินในประเทศไทย เป็นอย่างมากแต่แนวคิดวันนี้กับเมื่อ 35 ปีก่อนแตกต่างกันมากพอสมควร จึงพยายามเสนอมุมมองอย่างใหม่ เพื่อที่จะใช้การพัฒนาวิชาชีพครู

(เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

สิงหาคม 2550

คำนำ ของผู้พิมพ์

ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ เคยเป็นอาจารย์วิทยาลัยครูยะลา ในช่วง พ.ศ. 2503 – 2511 จากนั้นท่านจึงไปเป็นอาจารย์และเป็นผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นประธานกรรมการคุรุสภา (คนแรก) เป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยหลายแห่ง รวมทั้งเป็นนายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา เป็นกรรมการ ก.พ.อ. และเป็น ราชบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ นับเป็นครู ของครูอย่างแท้จริง ท่านมีผลงานทางวิชาการ ในสายวิชาการศึกษาจำนวนมาก ในหลายรายการนี้ มีอยู่รายการหนึ่งคือ คำบรรยายพิเศษ เรื่อง “ความเป็นครูมืออาชีพ” ซึ่งสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา จัดพิมพ์เผยแพร่เมื่อ พ.ศ. 2550 มหาวิทยาลัยพิจารณาเห็นว่า คำบรรยายนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับการเรียนการสอนในสาขาครุศาสตร์ และผู้ที่จะเป็นครูอย่างมืออาชีพ จึงได้ขออนุญาต ท่านนายกสภามหาวิทยาลัยที่จะจัดพิมพ์เผยแพร่ในโครงการจัดทำเอกสารตำรา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา เฉลิมพระเกียรติ 85 พรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสำหรับประกอบการศึกษา และเผยแพร่ทั่วไป ซึ่งดำเนินการ ในพ.ศ. 2555

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา จึงขอขอบคุณ ท่านศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ ไว้ ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไกรสร ศรีไตรรัตน์)
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ความเป็นครูมืออาชีพ

ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์
ราชบัณฑิต
ประธานกรรมการคุรุสภา

คำบรรยายพิเศษ

แก่ผู้เข้าร่วมประชุม ตามโครงการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษา
ให้มีคุณภาพ/ตามมาตรฐาน และจรรยาบรรณของวิชาชีพ
วันที่ 20 มิถุนายน 2548 ณ โรงแรมรอยัลซิตี กรุงเทพมหานคร

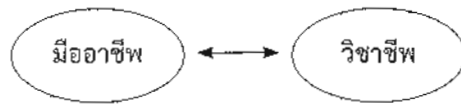
ฝากท่านอาจารย์ด้วยครับว่าทำอย่างไร
ทนี่คงต้องสอนวิธีเรียน คงต้องสอนวิธีคิด
คงต้องสอนวิธีแก้ปัญหาให้กับนักเรียน
แบบขอฝากอีกประเด็นหนึ่งคือหน้าที่ของครูคือการพัฒนาเด็กเรียน
เรามีความสุขมากในการพัฒนาเด็กเรียน
สิ่งที่ครูไทยไม่ค่อยชอบทำ คือพัฒนาตัวเองนี่คือสิ่งที่ผมเจ็บปวดที่สุด
เราชอบไปพัฒนาคนอื่น ๆ จนลืมพัฒนาตนเอง
ผมว่าตรงนี้ คือสิ่งที่เราคงจะต้องให้ความคิดกับเพื่อนครูทั้งหลายว่า
หน้าที่ของเราบนนอกจากจะพัฒนาคนอื่นแล้ว
สิ่งที่ขาดไม่ได้คือ ต้องพัฒนาตนเอง

ความเป็นครูมืออาชีพ

ผมขออนุญาตพูดคุยกับที่ประชุมใน 4-5 ประเด็น เรื่องที่ผมจะนำเรียน
ที่ประชุม ผมเชื่อว่าอาจารย์ทราบอยู่แล้ว ผมมีทั้งหมดประมาณ 4-5 ประเด็น ที่จะ
กราบเรียนท่านอาจารย์ว่าในฐานะที่เราอยู่ในวิชาชีพครูแล้วก็ต้องพัฒนาวิชาชีพครู
ว่าเป็นอย่างไร ประเด็นแรกที่ยากกราบเรียนท่านอาจารย์ก็คือ ความเป็นครู
มืออาชีพ ผมหวังที่จะเห็นครูไทย 700,000 คน เป็นครูมืออาชีพ สิ่งแรกที่สุด
ที่พวกเราต้องช่วยกันทำก็คือ ต้องเปลี่ยนสภาพจากครูประทังชีพ เป็นครูมืออาชีพ
ให้ได้ เราไม่แน่ใจว่าครู 700,000 คน ในวันนี้เป็นครูมืออาชีพสักกี่คน เป็นครู
ประทังชีพไปวันๆ นั่นก็คน ถ้าเมื่อไหร่เรายังไม่สามารถเปลี่ยนครูประทังชีพเป็นครู
มืออาชีพได้ การศึกษาของเราพัฒนาคงลำบาก ผมอยากกราบเรียนว่า การเป็น
ครูมืออาชีพนั้นเราคงต้องใส่ใจวิชาชีพด้วย

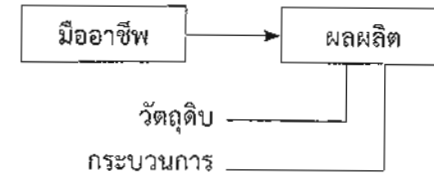
ครูมืออาชีพ

วันนี้สิ่งที่มีปัญหาอย่างหนึ่งก็คือ เราสนใจในการพัฒนาอาชีพครู แต่เราไม่ค่อยใส่ใจที่จะพัฒนาวิชาชีพครู แล้วเราก็บอกกับใครไม่ได้ว่าวิชาชีพครูเป็นอย่างไร ผมคิดว่าการที่จะเป็นครูมืออาชีพได้ในวันนี้จำเป็นต้องพัฒนาวิชาชีพครูด้วย ปัญหาในวันนี้ก็คือ หน้าที่ในการพัฒนาวิชาชีพครูควรจะเป็นหน้าที่ของใคร เป็นหน้าที่ของครู 700,000 คน หรือเป็นหน้าที่ของผู้ผลิตครูทั้งหลาย หรือเป็นหน้าที่ของคนในกระทรวงศึกษาธิการ นี่คือสิ่งที่อยากจะกราบเรียนว่าเป็นอย่างไร ตลอดเวลาหลายปีที่ผ่านมาเรามีโครงการอะไรบ้างไหมเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูให้สูงขึ้น เราเขียนในพระราชบัญญัติหลายฉบับว่าวิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง ถ้ามามีใครบ้างที่ส่งเสริมวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง แล้วก็มีใครบ้างที่ทำลายวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นต่ำ คำตอบคงมีชัดเจนวันนี้

ประเด็นที่อยากจะกราบเรียนก็คือ วิชาชีพครูถ้าเป็นวิชาชีพชั้นสูง เราคงต้องมีความตั้งใจแน่วแน่ในการที่จะพัฒนาวิชาชีพ เราคงจะต้องพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และเราคงต้องพัฒนาวิชาชีพโดยองค์รวมไม่แยกส่วน นี่คือประเด็นแรกที่ผมอยากกราบเรียน เพราะฉะนั้นหน้าที่ของเรากุณคนในห้องนี้ก็คือเราจะเป็นครูมืออาชีพไม่ได้เลย ถ้าวิชาชีพครูยังไม่สูงพอ

ผมอยากเรียนอีกประเด็นหนึ่ง การที่จะเป็นครูมืออาชีพหรือเปล่าขอให้ดูที่ผลผลิต ช่างทองเป็นช่างทองมืออาชีพ เราดูที่ผลผลิตของเขาว่าเป็นอย่างไร ช่างก่อสร้างเป็นมืออาชีพ ช่างเชื่อมมืออาชีพ เราดูที่ผลผลิตของเขาว่าเป็นอย่างไร คำถามของผมก็คือ แล้วการที่วิชาชีพครูและคนที่อยู่ในวงการเป็นครูมืออาชีพนี้ ผลผลิตของเราเป็นอย่างไรบ้าง ผลผลิตของเราประกันได้ไหมว่าเราเป็นครูมืออาชีพ วันนี้ต้องกลับไปมองที่สุดท้ายปลายทางก็คือผลผลิต ถ้าผลผลิตของเราคุณภาพยังไม่ได้ เราก็ยังไม่สามารถหลุดตัวเองได้ว่าเราก็คือครูมืออาชีพ แต่ถ้าผลผลิตของเราดี ไม่ต้องพูดด้วยตัวเองก็มีคนอื่นพูดแทนว่าเราก็คือครูมืออาชีพ สิ่งที่น่าห่วงที่สุดในวันนี้คือผลผลิต

ของเราเป็นอย่างไรบ้าง เป็นที่น่าพอใจไหม ถ้าหากคิดว่าเราเป็นครูมืออาชีพแต่ผลผลิตของเราบางส่วนยังอยู่ในสภาพอย่างนี้คงลำบาก

ผลผลิตทางการศึกษาขอให้ดูที่วัตถุดิบเป็นประการที่หนึ่ง ตรงนี้อยากจะกราบเรียนท่านอาจารย์ว่าครูมืออาชีพ บางครั้งเป็นไปโดยความยากลำบากเพราะผลผลิตของเราไม่เอื้ออำนวย ที่ไม่เอื้ออำนวยเพราะส่วนหนึ่งเราไม่สามารถเลือกวัตถุดิบได้เลย ประณมของเรามีเขตบริการ เราเลือกวัตถุดิบไม่ได้ วัตถุดิบจะเป็นอย่างไรเราต้องนำมาผลิตทั้งหมด

อาจารย์ลองนึกถึงโรงงานอุตสาหกรรม ฝีมือเขาก็อย่างงั้นแหละ แต่เขาสามารถเลือกวัตถุดิบได้ เมื่อเขาเลือกวัตถุดิบได้ ผลผลิตที่ออกมามันก็มีคุณภาพ

วันนี้ความแตกต่างของวิชาชีพครูส่วนหนึ่งมันเกิดจากที่เราสามารถเลือกวัตถุดิบมาผลิตได้หรือเปล่า อาจารย์ลองมองภาพที่ดี สถานศึกษาที่ไม่สามารถเลือกวัตถุดิบได้ลำบาก แต่ถ้าสถานศึกษาไหนที่สามารถเลือกวัตถุดิบได้ ผลผลิตก็ออกมาต่างกันชัดเจนถึงแม้ว่ามีมือในการผลิตจะเท่าเทียมกัน แต่ถ้าหากคุณภาพของวัตถุดิบต่างกันผมเชื่อว่าผลผลิตคงมีปัญหา

เรื่องคุณภาพ ณ วันนี้ มีใครบ้างไหมที่สนใจจะพัฒนาวัตถุดิบก่อนที่จะเข้ามาสู่โรงเรียนกลับกลายเป็นว่าโยนความรับผิดชอบให้เรา เอาวัตถุดิบมาพัฒนาแล้วเข้าสู่กระบวนการผลิต ตรงนี้ผมคิดว่าสังคมนี้ไม่เป็นธรรมกับครูเท่าไร ถ้ามัวแต่คนที่มีอำนาจในบ้านเมืองนี้ทำไม่ปรับปรุงพัฒนาวัตถุดิบให้ดีขึ้นก่อน ก่อนที่จะเข้ามาสู่สถานศึกษา และในวันนี้ พอผลผลิตไม่ได้รับความคนพวกนี้ (ประทานโทษ) ก็บอกว่าครูไม่ได้ความจริงแล้ว คนที่ไม่ได้ความคือใคร คือคนที่ไม่ช่วยเหลือปรับวัตถุดิบ ขออภัยที่ต้องพูดกันอย่างนี้ ในที่สุดครูต้องตกเป็นจำเลยสังคมตลอดเวลา

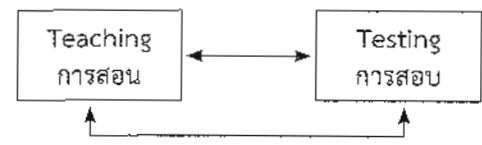
เมื่อก็ผมเรียนว่าใครคือคนที่ทำให้วิชาชีพครูตกต่ำ คนที่ไม่รับผิดชอบใช้หรือไม่ถึงตรงนี้แล้วขออนุญาตกราบเรียนท่านอาจารย์ ผมสอนบริหารเป็นเวลาหลายสิบปีเป็นผู้บริหาร มาจนถึงทุกวันนี้ เมื่อก่อนนี้ผมมีความคิดว่าคนที่ไม่รู้ไม่ชี้ คือคนที่ไม่ได้ความ คำหนิมมากเลยครับ คนที่ไม่รู้ไม่ชี้ แต่ ณ วันนี้ พ.ศ. 2548 ผมขออนุญาตชมเชยคนที่ไม่รู้ไม่ชี้ เพราะคนที่ไม่รู้และไม่ชี้ไม่เกิดปัญหา วันนี้ปัญหามันเกิดจากคนที่ไม่รู้ไม่ชี้ แล้วไปชี้ ปัญหาทั้งหมดเกิดจากคนที่ไม่รู้แล้วไปชี้ วิชาชีพครูตกต่ำ วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงไม่ได้ เพราะมันเกิดจากคนที่ไม่รู้แล้วก็ไปชี้ ผมไม่ทราบว่าจะอาจารย์รับความคิดของผมได้หรือไม่ ปัญหาของเราวันนี้เกิดจากคนไม่รู้แล้วไปชี้

ผมขออนุญาตยกตัวอย่างช่วงหนึ่งที่ผ่านมา บอกว่าวิชาเอกๆ เอามาสอนตอนเช้า แล้ววิชาเบาๆ พวกพลศึกษาเอาไปสอนตอนบ่าย เขาไม่เคยรู้เลยว่าเรามีสนามกีฬาในโรงเรียน เข้าไม่เคยรู้เลยว่าโรงเรียนมีห้องกีฬาก็ห้อง เอาเด็ก 20 ห้องมาเรียนพลในตอนบ่าย อาจารย์คิดว่าทำได้ไหม พูดได้ทำได้หรือเปล่า คนประเภทนี้แหละคือไม่รู้แล้วไปชี้ พอเป็นคำสั่งออกมาทำได้ไหมครูประถม มัธยมไม่ได้ไหมนี่คือตัวอย่างง่ายๆ

เหมือนกันวันนี้เราสอบ NT มากมาย ก็ในเมื่อวัตถุประสงค์มันไม่เท่ากันแล้วแล้วจะเอามาวัดให้เท่ากันได้อย่างไร ผมอยากฝากท่านอาจารย์ว่าโรงงานอุตสาหกรรม เขามีสิทธิเลือกวัตถุดิบได้ แต่การศึกษาของเราค่อนข้างจะมีปัญหาในการเลือกวัตถุดิบเราเลยไปสู่กระบวนการผลิตที่ยากลำบาก

ในประเด็นที่สอง บางโรงเรียนเขาอยากได้เด็ก 200 คนมีคนมาสมัคร 2,000 คนเขาคัดเลือกได้ ถามว่าถ้าเมื่อไหร่เขาคัดเลือกวัตถุดิบได้ กระบวนการผลิตจะลำบากไหมวันนี้กระบวนการผลิตของเราเกิดจากเรื่องเดียว ครูไม่พอ ครูขาด ผมอยากเรียนว่าครูขาดวันนี้เราชอบพูดถึงการขาดครูในเชิงปริมาณ ครูไม่ครบชั้นแต่สิ่งที่ผมห่วงคือเราขาดครูในเชิงคุณภาพ โรงเรียนหนึ่งมีครู 4 คน ผู้บริหารสถานศึกษาเอกภาษาไทยครูน้อยอีก 3 คน วิชาเอกพลศึกษาหมดเลย ผมก็ไปถามผู้อำนวยการโรงเรียนว่าทำไมเอาครูอย่างนี้มา เขาบอกว่าใครครับ เขาบอกว่าอาจารย์ครับเอาครูพลมาตีกว่าไม่มีครูเลย ครูพลจะอาจมีปัญหาในการสอนบ้างแต่ดีกว่าไม่มีครู นี่คือนัยที่บ่งบอกถึงการขาดครูในเชิงคุณภาพมีเยอะนะอาจารย์วันนี้ ทั้งที่เราพูดเรื่องเดียว ส่วนใหญ่พูดเรื่องเดียวคือขาดครูเชิงปริมาณ เราคำนวณชัดเจนว่าครูเกินกี่คน ขาดกี่คน แต่ในเชิงคุณภาพเราอาจมีปัญหา อาจารย์คิดว่าเขาลำบากไหม

การสอน

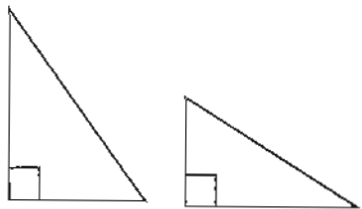
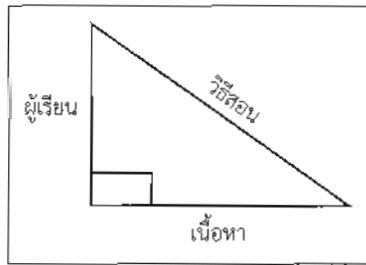
ประเด็นนี้ครับระหว่าง Teaching กับ Testing อาจารย์คิดว่าครูไทยสนใจอะไร อาจารย์คิดว่าผู้บริหารโรงเรียนสนใจอะไร Teaching สอนสี่เดือนสอนไปเรื่อยๆ พอถึง Testing 3 วันตั้งกรรมการสอบเรียบร้อย ถ้าเมื่อไหร่กระบวนการทดสอบผิดพลาดถูกสอบสวนทางวินัย สอนผิดมาก็ไม่เห็นมีใครถูกลงโทษอะไรเลยใช้ไหมบางที่เราก็ดูกันผิดๆ พลาดๆ มานานพอสมควร แล้วก็ไม่มีปัญหาอะไร แต่ถ้าสอบผิดพลาดเป็นถูกสอบสวนชัดเจน เพราะฉะนั้นครูไทยก็เลยสนใจการสอบมากกว่าการสอน อาจารย์คิดไหมถ้าสอนไม่ได้ความ ให้สอบได้ความอย่างไรมันคงไม่ได้เรื่อง

ผมเพียงที่จะเรียนท่านอาจารย์ว่า ในการพัฒนาครูไทยทั้งหลายนั้น อยากจะให้มีความสมดุลระหว่างการสอนกับการสอบ ผมไม่อยากจะเห็นตัวใดตัวหนึ่งเป็นพระเอก ขอแต่เพียงว่าการสอนและการสอบนี้มีความสมดุลเป็นใช้ได้ แต่วันนี้คงต้องว่าตัวเองเสียหน่อย ครูไทยเราบางส่วนสอนเป็นมาตรฐาน เมื่อห้าปีที่แล้วก็สอนอย่างนี้ ปีนี้ก็สอนอย่างนี้ Standardized เหลือเกิน ยิ่งเวลาสอบเป็นไฉก็เป็นข้อสอบมาตรฐานอีก รุ่นพี่ ก็สอบอย่างนี้ รุ่นน้องเป็นไฉะ ก็สอบอย่างนี้เหมือนกัน เป็นข้อสอบมาตรฐานไป ไม่ได้เรื่อง

สิ่งเหล่านี้คือสิ่งที่ผมคิดว่าน่าจะมีปัญหา เราสอบโดยการสร้างความเจ็บปวดให้กับคนอื่น เราสอบเพื่อการได้หรือตก เราไม่สอบเพื่อการพัฒนาเด็ก เราไม่ได้สอบเพื่อพัฒนาการสอนของครู วันนี้เราเอาผลการสอบไปชี้ที่ผู้เรียนเท่านั้น ทำไมเราไม่เอาผลการสอบมาเป็นกระจุกเงาของเราบ้างว่า ทำไมลูกศิษย์เรามันจึงเป็นอย่างนี้ ที่เด็กสอบไม่ได้เพราะเงาหรือเพราะครูสอนเงา ผมอยากเรียนว่าถ้าเราใช้การสอบเพื่อการพัฒนา พัฒนาเด็ก พัฒนาตัวเองก็มีความสุข สมัยผมเรียนปริญญาตรี มีอาจารย์ท่านหนึ่ง ท่านมีความสุขมากในการออกข้อสอบ ท่านบอกว่า

ไอ้พวกเก่งๆ ทั้งชั้นทำข้อสอบผมข้อนี้ได้ 2 คน เท่านั้น อาจารย์เยี่ยมมาก เยี่ยมตอนไหน เยี่ยมตอนออกข้อสอบเก่ง แต่ท่านไม่นึกถึงว่าลูกศิษย์เก่งหรือเปล่า วันนี้ ถ้าครูไทยใช้ข้อสอบเพื่อประเมินการสอนของเราคงจะไปไม่รอด แต่วันนี้ เราใช้ผลการสอบเพื่อประเมินเด็กอย่างเดียวคงลำบาก

ขอเสนอความคิดอีกอย่างหนึ่ง ความคิดนี้เป็นความคิดของผมเมื่อหลายสิบปีก่อนแต่คิดว่าวันนี้ยังใช้ได้อยู่ ผมขออนุญาตฝากท่านอาจารย์ที่จะไปพัฒนาคนอื่นต่อดังนี้ครับ

ผมเป็นครุคณิตศาสตร์เก่า ก็เลยเอาแนวคิดของสามเหลี่ยมมุมฉากมาใช้ สามเหลี่ยมมุมฉากมี 3 ด้าน ด้านตรงข้ามมุมฉากคือด้านที่ยาวที่สุด ไม่ว่าจะเขียนสามเหลี่ยมมุมฉากอย่างไรก็ตาม ด้านตรงข้ามมุมฉากจะยาวที่สุด ผมแทนด้าน 3 ด้านอย่างนี้ครับ อีกสองด้าน ด้านหนึ่งคือผู้เรียน อีกด้านหนึ่งคือเนื้อหาที่จะเรียน และด้านตรงข้ามมุมฉากคือวิธีสอน ผมมีความเชื่อครูที่ดีต้องรู้ทั้ง 3 เรื่อง ต้องรู้จักวิธีสอน ต้องรู้จักเนื้อหาที่จะสอนแล้วต้องรู้จักนักเรียนด้วย ถ้าเราเอาเด็กเป็นสำคัญแล้วไม่รู้จักนักเรียนทำให้ได้ไหม คำตอบคือไม่ได้ แต่วันนี้เราสนใจเรื่องเดียวครับเราจะสอนอะไรดี สามเหลี่ยมสามด้าน ครูไทยส่วนหนึ่งสนใจด้านเดียวคือจะสอนอะไรดี โดยที่ไม่เคยสนใจนักเรียนเลย แล้ววิธีสอนเป็นอย่างไร อาจารย์คิดใหม่ครับว่าวิธีสอน

มันต้องสอดคล้องเหมาะสมกับเนื้อหา วิธีสอนมันต้องเหมาะสมกับนักเรียน เนื้อหาที่สอนต้องเหมาะสมกับผู้เรียน ถ้าสามส่วนนี้ไม่เชื่อมโยงกันคงไปไม่รอด คงไปไม่ได้ อาจารย์ลองคิดดูซิว่า วันนี้เรามีครูที่เข้าใจเด็กรู้จักเด็กมากน้อยแค่ไหน ผมก็มีความเชื่อว่าเรารู้จักเด็กในห้องเรียนอย่างเดียวไม่พอ การดูคนนั้นดูแต่หน้าไม่ได้ต้องดูข้างหลังด้วย คุณมีหลังด้วย เด็กที่มาเรียนหนังสือกับเรา เราเอาภูมิหลังของเขาเข้ามาด้วย เอาความอบอุ่นของครอบครัว เอาประสบการณ์ เอาสติปัญญามาเรียนกับเราด้วย

เรียนท่านอาจารย์ว่าสามเหลี่ยมมุมฉากมันขยับได้ รูปซ้ายมือผู้เรียนยาว เนื้อหาสั้น แต่วิธีสอนยังยาวที่สุดเหมือนเดิม นี่ก็คือรูปแบบการสอนเด็กเล็กๆ หรือเด็กที่ค่อนข้างสติปัญญาไม่สูงนัก เนื้อหาเราไม่จำเป็นต้องรู้มากมายเท่าไร แต่สิ่งที่มันยาวคือคนเรียน ต้องรู้จักคนเรียนให้มากขึ้น แล้วก็ปรับวิธีสอนให้เหมาะสมกับคนเรียนให้ได้ ถ้าอาจารย์ขยับไปมุมขวา รูปซ้ายก็อาจเป็น Model สำหรับเด็ก ป.1 พอถึงเด็ก ม.6 อาจารย์เห็นใหม่ครับ อาจารย์อาจจะรู้จักผู้เรียนน้อยลง แต่เนื้อหาวิชามากขึ้น วิธีสอนมากที่สุด ยิ่งไปสูงๆ ถึงมหาวิทยาลัย ด้านที่แทนคนเรียนสั้นลงๆ จนเกือบไม่รู้จักคนเรียนเลย นี่ก็รูปแบบ

ถ้าในห้อง ม.1 มีทั้งเด็กเก่งเด็กอ่อน จะใช้ Model อะไรในการสอน เด็กปีหนึ่งในมหาวิทยาลัยมีทั้งเด็กเก่งและเด็กอ่อนปนกันไป บางทีมีปัญหาในการสอนเหมือนกัน ทำอย่างไรวิธีการสอนของเราจึงพอเหมาะและสอดคล้องกับคนเรียนให้ได้ อาจารย์ निकออกใหม่ครับคนเรียนบางคนเป็นบัวบานช้า ประถมยังไม่ได้อ่านแต่พอตอนโตแล้วเรียนดี ผมเคยพบคนๆ หนึ่งจบปริญญาตรี 2.1 เท่านั้นเอง แล้วไปเรียนต่อเรื่อยๆ ปริญญาโท ปริญญาเอกได้ เพราะประเภทนี้ก็คือบัวบานช้า บัวบานช้านี้เราคงช่วยได้ แต่บัวไม่รู้จักบานลำบากเหมือนกัน เรามีเยอะไหม เรารู้ไหมบัวที่ไม่รู้จักบานเป็นไง วันนี้ฝากท่านอาจารย์ว่า ครูที่ดีครูมืออาชีพอย่างหนึ่งคือต้องรู้จักนักเรียน แต่วันนี้เรามีคนเรียนห้องละ 80 คน 100 คน ก็ได้ เพราะไม่ใส่ใจคนเรียนเลย นี่ก็ตัวปัญหาครับ

วิธีเรียน การคิด การแก้ปัญหา

อีกเรื่องหนึ่ง ผมคิดว่าครูไทยในวันนี้ น่าจะสอนสัก 3 เรื่อง ซึ่งครูส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้สอน เรื่องแรกคือ วิธีเรียน อาจารย์สังเกตไหมครับ ประถมครูไม่สอนวิธีเรียน มัธยมครูก็ไม่ได้สอน โสไปจนถึงปริญญาเอก ครูก็ไม่เคยสอนวิธีการเรียน เพราะครูคิดว่าหน้าที่ของฉันทคือหน้าที่สอน หน้าที่ของเธอก็คือเรียน เธอจะเรียนอย่างไรเรื่องของเธอ ผมคิดว่าครูประเภทนี้ทำบาปนะ ถ้าเราสอนวิธีเรียนให้กับเด็กเป็นไงครับ เด็กอาจจะเรียนหนังสืออย่างมีความสุข ผมมีความเชื่อว่าคนที่เก่งๆ ปัญหาที่อาจจะเรียนไม่ได้ความก็ได้ เพราะไม่รู้จักวิธีเรียน เด็กธรรมดาๆ ถ้ารู้จักวิธีเรียนก็อาจจะเรียนได้ดี ก็ได้

ผมอาจจะเข้าข้างตัวเอง ผมเชื่อว่าผมไม่ใช่คนฉลาดมากมายเท่าไรไม่กล้าวัด I.Q. กลัวจะรู้ว่า I.Q. ประมาณสัก 80-90 แต่สิ่งหนึ่งที่รู้ตัวเองคือผมรู้จักวิธีเรียน ผมจบปริญญาตรีเกียรตินิยม เมื่ออายุ 19 ปี กับ 6 เดือนไม่ได้แปลว่าผมเก่งนะ แต่ผมรู้จักวิธีเรียน ผมไปเรียนปริญญาโท คณิตศาสตร์เมืองนอก เซียนวิทยานิพนธ์ 11 เดือน ผมจบแล้ว พอเรียนปริญญาเอกผมใช้เวลาเรียนเพียง 22 เดือน ได้ A ทุกตัว จากมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงอันดับต้นๆ ของอเมริกา ผมยืนยันว่าตัวเองเป็น Professor ในวันนี้ ที่เช่หลายเรื่อง แต่ผมรู้จักวิธีเรียน แล้วผมถือว่าคนเรามีสิทธิ์ที่จะเช่หลายอย่าง แล้วก็ฉลาดหลายอย่าง

ครูเคยเล่าให้ฟังว่า โอนสไตน์ เป็นคนที่ฉลาดมากบางเรื่องแต่ความคิดบางเรื่องเซๆ โอนสไตน์มีแมว 2 ตัว ตัวเล็กกับตัวใหญ่ สังคนใช้ให้เงาะรู 2 รูๆ เล็กตัวหนึ่งสำหรับแมวตัวเล็ก รูใหญ่รูหนึ่งสำหรับแมวตัวใหญ่ นี่คือความคิดของ โอนสไตน์ ถ้าเป็นคนเง่เง่าแบบผมรูใหญ่รูเดียวก็พอ แต่เพราะโอนสไตน์ คิดว่า ถ้าไฟฟ้าขนาดนี้ต้องใช้เส้นลวดอย่างนี้ ถ้ามันแรงอย่างนี้ต้องใช้เส้นลวดอย่างนี้ ก็เลยคิดว่าแมวเหมือนกับไฟฟ้า มันไม่เช่ วันนี้นถ้าเรารู้จักวิธีเรียน โอกาสที่เด็กจะเรียนแล้วมีความสุขมีเยอะ แต่วันนี้ไม่มีใครสอนวิธีเรียนเลย

ช่วงหลังของชีวิตเวลาผมในการสอนหนังสือ สิ่งแรก ที่ผมจะสอน คือสอนวิธีเรียน ผมชอบบอกลูกศิษย์ปริญญาเอกเสมอว่าถ้าเราเรียนเหมือนปริญญาโท เราก็มีสสิทธิ์จะได้รับปริญญาโทอีกใบ โอกาสจะได้ปริญญาเอกไม่มี วันนี้อาจารย์รู้ไหมว่าลูกศิษย์ของอาจารย์รู้จักวิธีเรียนไหม เราไม่เคยสอนวิธีเรียน เพราะคิดว่า

ก็เรียนมาตั้งนานแล้วน่าจะรู้จักวิธีเรียน ผมเรียนหนังสืออย่างมีความสุข เรียนสบายๆ เพราะรู้จักวิธีเรียน ผมคิดว่าบางที่ท่านอาจารย์ที่อยู่สาขาครุศาสตร์คงต้องกลับไปทำ Workshop ใหม่ว่าจะสอนวิธีเรียนให้กับเด็กอย่างไร เอาความผิดพลาดของตนเองมาสอนลูกศิษย์ ครูก็ไม่รู้จักวิธีเรียนเหมือนกัน

อันที่สองคือ การคิดซึ่งสำคัญมาก เราเคยสอนวิธีคิดแก่เด็กบ้างหรือเปล่า วันนี้ผมมีความเชื่อว่าความสำเร็จในการสอนของผม ก็คือลูกศิษย์ของผมเปลี่ยนวิธีคิด ถ้าเรียนมาเทอมหนึ่ง เรียนมาปีหนึ่งแล้วไม่เปลี่ยนวิธีคิดเลย ผมถือว่าเป็นความล้มเหลวหลายเรื่อง เราเรียนไปเพื่อจะลืมใช่ไหม แต่วิธีคิดเราปรับวิธีคิดหรือเปล่า ผมอยากให้อาจารย์มีมุมมองอย่างนี้ ถ้าเราคิดเหมือนเพื่อนเราก็เป็นเหมือนเพื่อน ถ้าเราคิดไม่เหมือนเพื่อนโอกาสที่เราจะตึกว่าเพื่อนมีไหม มีครับ ขณะเดียวกันเมื่อไหร่ที่เราคิดไม่เหมือนเพื่อน โอกาสที่จะเลวกว่าเพื่อนก็มีเหมือนกัน ผมมีความสุขมาก วันนี้ที่ลูกคิดไม่เหมือนผม เพราะถ้าลูกคิดเหมือนผมอย่างมากเขาก็เป็นเหมือนผม ตัวอย่างที่ลูกผมคิดไม่เหมือนผม ผมมีลูก 2 คน ลูกสาวคนโตกับลูกชายคนเล็ก ลูกชายเป็นคนคิดอะไรแปลกๆ ผมบอกลูกว่าเรียนครูก็แล้วกันนะจะได้เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยเหมือนพ่อ พ่อเป็นศาสตราจารย์เมื่ออายุยังไม่มากเท่าไร เงินเดือนตันซีสิบสามหมื่น แม่เป็นรองศาสตราจารย์ได้สายสะพายสามเส้น ลูกน่าจะเป็นครู ลูกชายบอกว่าเขากลัวว่าถ้าเขาเป็นครูแล้วจะไม่เหมือนพ่อ กลัวเป็นครูแล้วจะเหมือนเพื่อนพ่อ เขากล่าวว่า ลุงคนนี่ตอนเกษียณซีเท่าไร ป้าคนนี่ตอนเกษียณซีเท่าไร เขาบอกว่าถ้าเขาเป็นครูแล้วเหมือนพ่อเขาก็อยากเป็น แต่เขากลัวว่าเป็นครูแล้วจะเหมือนเพื่อนพ่อ เขาเลยขอไม่เป็นทั้งสองคน ผมก็บอกไม่มีปัญหาอะไร นี่คือวิธีการที่เราจะต้องฝึกให้เขารู้จักคิด ผมขออนุญาตอีกนิดหนึ่ง เราส่วนใหญ่เป็นพ่อแม่ที่รักลูก คิดแทนลูกหมด มีลูกเล็กๆ ลูกจะกินอะไรก็คิดให้ จะดูการ์ตูนเรื่องอะไร ก็คิดให้ จะนอนเมื่อไหร่ก็คิดให้ จะไปเที่ยวที่ไหนก็คิดให้ ลูกมีความสุขเลยไม่ต้องคิด พ่อแก่โตขึ้นไปเข้าโรงเรียนประถม แก่ไม่เคยคิดเลยครับ แม่ก็ตามไปคิดให้ไม่ได้ ในที่สุดแกก็ไปหาเพื่อนให้คิดให้ ถ้ามีเพื่อนดี แกก็รอดชีวิตนี้ ถ้าแกมีเพื่อนเลวกก็เข้ารกเข้าพงไปเลย เด็กที่มีปัญหาวันนี้ไม่ได้มาจากครอบครัวที่ไม่ได้เรื่อง แต่มาจากครอบครัวที่ไม่เคยสอนให้เด็กรู้จักคิด เมื่อแกไม่รู้จักคิด เขาก็คิดไม่เป็น ในที่สุดก็กลายเป็นคนสิ้นคิดไป วันนี้เอาใหม่ครับ ทำอย่างจริงจังจะสอนให้คนทั้งหลายรู้จักคิด เราชอบทำอะไรเซๆ กลับบ้านเรียกลูกมา

ลูกเอาดั่งค์ไปซื้อกับข้าวมา ลูกไปที่ร้านซื้อนั่นซื้อนี่ ไปที่ร้านโกนั่นซื้อไอนี้ กลับมาเรียบร้อย ลูกไม่ต้องคิดอะไรเลย แม่คิดให้หมด แล้วเมื่อไหร่ลูกจะคิดเป็น เปลี่ยนวิธีสั่งได้ไหม ลูกวันนี้บ้างจะทานข้าวด้วย เอาดั่งค์ไป ลูกคิดว่าจะซื้ออะไรก็ไปซื้อเอา ลูกถามว่าแม่จะให้ซื้ออะไร แม่บอกซื้ออะไรก็ซื้อมาเถอะ ลูกต้องฝึกคิด บางทีความรักทำให้ลูกกลายเป็นคนสิ้นคิด

เรื่องที่สามคือการแก้ปัญหา ที่ไหนไม่มีปัญหาบ้าง มีปัญหาทุกที่ ขึ้นอยู่กับเราจะแก้ปัญหาอย่างไร

ปัญหาเหมือนกับการฉีกมุมกระดาษ เราฉีกกระดาษมุมนี้ออกปัญหาเดิมหมดไป แต่เกิดปัญหาใหม่ 2 ปัญหา ในวงการบริหารของเรา เราชอบแก้ปัญหาระยะสั้น เพื่อสร้างปัญหาระยะยาวเสมอๆ เราแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เราแก้ปัญหาระยะสั้นเพื่อสร้างปัญหาระยะยาวเสมอๆ วันนี้เราแก้ปัญหาแบบ Bivariate ก็คือเหตุอย่างหนึ่งแล้วผลอย่างหนึ่ง โลกวันนี้ผลที่เกิดไม่ได้เกิดจากเหตุแต่เพียงอย่างเดียว ผลที่เกิดวันนี้ เกิดจากเหตุหลายๆอย่าง ไม่ใช่ Direct effect แต่เป็นปฏิสัมพันธ์ของหลายสาเหตุ ตัวอย่างง่ายๆ เด็กเป็นเหาเพราะมีผม เพราะฉะนั้นวิธีแก้ปัญหาเรื่องผมคืออะไรครับ โกงผมเสียถูกไหมครับ ถูกแต่ถูกไม่หมดสาเหตุของเหาอาจจะมาจากผมที่ไม่สะอาดได้ไหม ถ้าเราแก้ปัญหาตรงนั้น แต่เราคิดว่า เป็นเหาเพราะมีผมก็เสร็จไป

ทานส้มตำกับเพื่อนกลับมาเพื่อนนอนหลับสบายเราต้องเสีย บอกได้ไหมว่าต้องเสียเพราะส้มตำ ไม่ใช่ มันเกิดจากอะไร มันเกิดจากปฏิกิริยาระหว่างส้มตำกับอะไรในตัวเรา สองคนกินเหล้าขวดเดียวกัน คนหนึ่งกินเหล้าหน้าซิดอีกคนกินแล้วหน้าแดง หน้าซิดหน้าแดงเพราะเหล้าหรือเปล่า ไม่ใช่

อาจารย์ครับ ถ้าเราหาสาเหตุของปัญหาผิดเราแก้ไม่ได้ ขออนุญาตยกตัวอย่างที่ไม่ควรจะยก เหตุการณ์จากภาคใต้ ไครมาจากภาคใต้รู้ปัญหาเป็นเพราะโจรกระจอกหรือ เมื่อคิดว่าจากโจรกระจอก วิธีแก้ปัญหาก็อย่างหนึ่ง ถามว่าใช่หรือเปล่า ถูกเหมือนกันแต่ถามว่าถูกหมดไหม ถูกไม่หมดหรอก

ฝากท่านอาจารย์ด้วยครับว่าทำอะไรหนึ่งคงต้องสอนวิธีเรียนคงต้องสอนวิธีคิด คงต้องสอนวิธีแก้ปัญหาให้กับนักเรียน ผมขอฝากอีกประเด็นหนึ่งคือ หน้าที่ของครูคือการพัฒนานักเรียน เรามีความสุขมากในการพัฒนานักเรียน สิ่งที่ครูไทยไม่ค่อยชอบทำ คือการพัฒนาตัวเอง นี่คือนิสัยที่ผมเจ็บปวดที่สุด เราชอบไปพัฒนา

คนอื่น ๆ จนลืมพัฒนาตนเอง ผมว่าตรงนี่คือสิ่งที่เราคงจะต้องให้มาคิดกับเพื่อนครูทั้งหลายว่าหน้าที่ของเราไม่นอกจากจะพัฒนานักเรียนแล้วสิ่งที่ขาดไม่ได้คือ ต้องพัฒนาตนเอง

สุดท้ายที่ขอเรียนท่านอาจารย์ เมื่อบีใหม่ลูกชายผมเรียนอยู่เมืองนอก กลับมาเยี่ยมบ้าน ผมก็อยู่ในวิชาชีพที่ต้องพัฒนาตนเอง อ่านหนังสือตลอดเวลา ผมก็บอกลูกชายว่าลองเข้าเว็บไซต์หาหนังสือพวกนี้ให้พ่ออ่านหน่อย ปรากฏว่าเขาหาเอกสารให้ผมสิบลับหน้า สิบลับหน้าผมไม่เรียนรู้อะไรเลย ผมเรียนรู้จากสองบรรทัดแรก เขาพูดถึงอับราฮัม มาสโลว์ พวกเราเป็นครูรู้จักมาสโลว์อย่างดี รู้เรื่องเดียวครับ 5 ชั้น ของมาสโลว์ อย่างอื่นไม่รู้ในเอกสารที่ผมอ่าน เข้าบอกว่ามาสโลว์เคยบอกว่าถ้าเรามีค้อนอยู่ในมือ เรามักจะมองหาตะปูเสมอ ผมก็ได้เรียนรู้อีกเยอะ จากแนวคิดของมาสโลว์ ผมพยายามเรียนรู้ว่า แล้วมันหมายความว่าอย่างไร ถ้ามีค้อนอยู่ในมือคนเราจะมองหาตะปูเสมอ ผมก็นั่งนึกคุยกับลูกไป เรียนรู้กับลูก ถ้าผมมีค้อนไม่อยู่ในมือเราจะมองหาอะไร มองหาแจกัน ถ้าผมมีอำนาจอยู่ในมือผมก็จะมองหาที่ที่ผมจะใช้อำนาจ ถ้าผมมีค้อนไม่อยู่ในมือ มีคนถามว่าเห็นไอนั่นไหม นี่ไหม ผมไม่เห็นหรอกเพราะผมไม่เคยดู ไม่เคยหา ตรงนี้การที่เรามีอะไรอยู่ในมือไม่ว่าจะมีอำนาจหรืออะไรอยู่ในมือ มันทำให้เราใจแคบ มองหาเฉพาะที่เท่านั้นมองไม่หมด ครูไทยก็มี

ปัญหา มีอะไรอยู่ในมือ อยากจะโยนใส่หัวนักเรียนให้หมด โดยที่เหมาะหรือไม่เหมาะ ก็ตามใจ นี่คือนิทรรศการที่ผมอายุปานนั้นแล้วยังต้องเรียนรู้ต้องพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ

ผมคิดว่าผมได้พูดคุยกับพวกเราแล้วก็ต้องช่วยกัน ผมคิดว่าหน้าที่ของพวกเราอย่างหนึ่ง ต้องช่วยกันพัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นมากกว่าที่เป็นอยู่ ผมเรียนมาให้ครูเราได้ไปเรียนรู้กับคนอื่นบ้างอย่าคิดว่าตัวเองรู้ทั้งหมดแล้วไม่ใช่ ผมเองเรียนรู้จากหลาน เรียนรู้จากลูก ผมมีหลานสาวคนหนึ่งอยู่ประถม นั่งคุยกันเล่นๆ เข้ารู้ว่าลุงเขาสอนบริหาร เป็นผู้บริหารมานานตอนนี้ยังเป็นอยู่ เขาถามว่าลุงคาดเข็มขัดหรือเปล่ากางเกงลุงทุกตัวคาดเข็มขัด เขาบอกลุงระวังนะเวลาเราคาดเข็มขัดนี้ระวังเข็มขัดสั้น ผมถามว่าคืออะไร เขาบอกเข็มขัดสั้นนั้นมันคาดไม่ถึง นี่คือนิทรรศการจากหลาน ในการบริหารจัดการหลายเรื่อง มันเกิดปรากฏการณ์เข็มขัดสั้นเยอะไหม มันคือสิ่งที่คาดไม่ถึง ผมเรียนรู้จากตรงนี้ ผมจึงบอกอาจารย์ว่าผมเป็น Professor ที่เชื่อหลายเรื่อง ต้องเรียนรู้ตลอดเวลา วันนี้ฝากท่านอาจารย์ด้วยสองวันนี้นิอาจารย์กลับไป อาจารย์ช่วยเตือนตนเองว่าท่านอาจารย์คาดเข็มขัดสั้นหรือเปล่า มีหลายเรื่องมันเกิดขึ้นเพราะเราคาดไม่ถึง แล้วในชีวิตเราท่านคณบดี ท่านรองคณบดี ทั้งหลายโอกาสที่จะมีปรากฏการณ์เข็มขัดสั้นมีเยอะพอสมควร

ผมรบกวนเวลาท่านอาจารย์มาพอสมควรแล้ว ประกอบกับเวลาหมดพอดี วันนี้ผมขออนุญาตเพียงเท่านี้ก่อน ขอขอบคุณมากครับ...

การประเมินโดยใช้ CIPP Model

ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์
ราชบัณฑิต
ประธานกรรมการคุรุสภา

การประเมินโดยใช้ CIPP Model อยู่บนพื้นฐานแนวคิดที่ว่า เป้าหมายของการประเมินมิได้อยู่ที่การพิสูจน์ (prove) แต่อยู่ที่การปรับปรุง (improve) ดังนั้นหน้าที่สำคัญในการประเมินเพื่อระยะยาวคือ การกระตุ้น ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กิจกรรมที่ดำเนินการนั้นยัง ได้รับการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การประเมินโดยใช้ CIPP Model อาจนำไปสู่การตอบที่ว่า โปรแกรม โครงการ กิจกรรม หรือบริการต่าง ๆ นั้นมีคุณค่าที่จะดำเนินการต่อไปหรือไม่ ควรปรับเปลี่ยนหรือไม่ หรือไม่มีคุณค่าแล้วและสมควรที่จะหยุดดำเนินการ

การประเมินโดยใช้ CIPP Model

การประเมินโดยใช้ตัวแบบซีพีพี หรือ CIPP Model ในบริบทของการศึกษาไทยนั้น แต่เดิมอาศัยแนวคิดของแดเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) ซึ่งเป็นเอกสารในช่วงปี ค.ศ. 1966 ถึง 1971 ถูกใช้ประเมินในวงจำกัด คือเพื่อการประเมินโครงการ และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมเป็นประการสำคัญเน้นการประเมินในสององค์ประกอบ คือ บริบท (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (process) ผลผลิต (Product) นอกจากนั้นในแต่ละองค์ประกอบของการประเมินขาดความชัดเจน นิยามไม่ครอบคลุมว่าแต่ละองค์ประกอบของการประเมินคืออะไร ประเมินแต่ละองค์ประกอบเพื่อจะตอบคำถามอะไร

แนวคิดของ CIPP Model ได้ขยายขอบเขตออกอย่างกว้างขวางไม่ได้ประเมินโครงการแต่เพียงอย่างเดียว ใช้วิธีการทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ข้อเขียนต่อไปนี้อาศัยแนวคิดจากข้อเขียนของสตัฟเฟิลบีม ฉบับ ค.ศ. 2003 และ 2004

ความเป็นมา

การพัฒนา CIPP Model หรือตัวแบบ ชิฟฟ์ เริ่มต้นตั้งแต่ ค.ศ. 1965 เมื่อโรงเรียนของรัฐในสหรัฐอเมริกาไม่สามารถหาวิธีการประเมินที่มีความหมายและมีความเป็นไปได้ในการประเมินโครงการที่ได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากรัฐบาลกลาง (Guba 1966, Stufflebeam 1966) ตั้งแต่นั้นมา CIPP Model ได้รับการพัฒนาให้มีความครอบคลุมและถูกนำไปใช้อย่างกว้างขวาง

บุคคลสำคัญในการพัฒนา CIPP Model คือ สตีฟเฟิลบีม ซึ่งขณะนั้น (ค.ศ. 1965) เป็นผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาการทดสอบ (Test Development Center) ที่มหาวิทยาลัยโอไฮโอสเตต (Ohio State University) เขาได้เสนอแนะว่าความสำคัญของการประเมินคือการให้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ โดยตัดสินใจว่าโครงการนั้นจะยังคงสภาพเดิม ควรขยายโครงการเสียใหม่ หรือ ยุติโครงการ การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปสู่การปฏิบัติ และเริ่มวงจรรอบใหม่ (Recycling) นั้น สถานศึกษาควรประเมินกระบวนการ (Process evaluations) และประเมินผลผลิต (Product evaluations) ในช่วงปี ค.ศ. 1966 และ 1967 สตีฟเฟิลบีม ทำงานวันจันทร์และวันอังคารที่กรุงวอชิงตัน โดยเป็นผู้ดำเนินการประเมิน Title I Title III ของ ESEA ของรัฐบาลกลาง (ESEA คือ Evaluation of Elementary and Secondary Education Act – พระราชบัญญัติประถมศึกษาและมัธยมศึกษา) อีกสามวันทำงานที่มหาวิทยาลัยโอไฮโอสเตต (OSU) ในระหว่างประเมินโครงการ ESEA นั้น สตีฟเฟิลบีมมีความคิดว่าการประเมินควรให้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ ดังนั้น การตั้งเป้าหมายจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง และการตั้งเป้าหมายควรพิจารณาจากการประเมินบริบท (Context evaluations) นั่นคือการประเมินความต้องการ ปัญหา สิ้นทรัพย์หรือทรัพยากร และโอกาสในช่วงเวลานี้ โครงสร้างของ CIPP Model เกือบจะสมบูรณ์ โดยรวมเอาการประเมินบริบท (Context) เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจในการเริ่มวงจรรอบใหม่ (Recycling) จากนั้นได้เพิ่มการประเมินปัจจัยนำเข้า (Input) เพื่อช่วยในการวางแผนโครงการ เช่น การเขียนข้อเสนอโครงการ (Stufflebeam 1967)

ในปี ค.ศ. 1971 สตีฟเฟิลบีมและคณะ (Stufflebeam et al 1971) เขียนหนังสือชื่อ Educational Evaluation and Decision Making หนังสือเล่มนี้ได้วิจารณ์มุมมองแบบเดิมในการประเมินการศึกษาที่ค่อนข้างจะรุนแรง ขณะเดียวกันได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ต้องการในการประเมินเพื่อการตัดสินใจ และได้ขยาย CIPP Model

ออกไปอีก ในหนังสือเล่มนี้ได้เสนอเกณฑ์ในการประเมินเพื่อการตัดสินใจว่าควรจะรวมเกณฑ์ต่อไปนี้ด้วย คือ 1) ประโยชน์ใช้สอย 2) ความเป็นไปได้ 3) ความสมบูรณ์พอเพียงของเทคนิคที่ใช้

ในปี ค.ศ. 1973 สตีฟเฟิลบีม ได้ย้ายไปทำงานที่ศูนย์การประเมินของมหาวิทยาลัยมิชิแกนตะวันตก (Western Michigan University หรือ WMU) ที่สถาบันแห่งนี้ สตีฟเฟิลบีมได้ขยาย CIPP Model ให้กว้างขวางออกไปอีก เช่น

1. เพิ่มความเข้มแข็งในการใช้ CIPP Model เพื่อการประเมินผลรวม (summative evaluation)
2. เน้นว่าผู้ประเมินควรมีทักษะในการนำผู้มีส่วนร่วมในการประเมินให้มุ่งเน้นที่ คุณธรรม คุณค่า ความซื่อสัตย์ และความสำคัญ
3. CIPP Model สามารถใช้ในการประเมินครู ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา

CIPP Model ในช่วง ค.ศ. 2003

CIPP Model ฉบับปัจจุบัน (Stufflebeam 2003, 2004) ได้สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามที่ใช้ในการพัฒนาตัวแบบเป็นเวลายาวนาน ปัจจุบันนี้ CIPP Model เป็นกรอบการประเมินที่กว้างขวาง สามารถใช้ในการประเมินในลักษณะต่างๆ เช่น

1. ประเมินเป็นช่วง (formative evaluation) เพื่อการปรับปรุงแก้ไข และการประเมินผลรวม (summative evaluation)
 2. การประเมินภายใน (internal evaluations) ซึ่งเป็นการประเมินตนเอง หรือประเมินโดยบุคลากรภายในองค์กร และการประเมินภายนอก (external evaluations) ซึ่งประเมินโดยบุคลากรภายนอกองค์กร
 3. การประเมินระยะสั้น (short-term) และการประเมินระยะยาว (long-term)
 4. การประเมินทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ในปัจจุบัน CIPP Model มิได้ใช้เพื่อการประเมินโครงการแต่เพียงอย่างเดียว แต่สามารถใช้ในการประเมินสิ่งต่างๆ ดังนี้
1. โครงการ (projects)
 2. โปรแกรม (programs)
 3. บุคคล (personnel)

4. ผลผลิต (products)
5. สถาบัน (institutions)
6. ระบบ (systems)

องค์ประกอบของตัวแบบ

CIPP Model เป็นการประเมิน Context (บริบท) Input (ปัจจัยนำเข้า) Process (กระบวนการ) และ Product (ผลผลิต) โดยมีสาระโดยสรุป ดังนี้

1. การประเมินบริบท (Context evaluations) เป็นการประเมิน 1) ความต้องการ 2) ปัญหา 3) สิทธิหรือทรัพยากร 4) โอกาสต่างๆ เป็นการประเมินที่ช่วยในการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมาย (goals) ลำดับความสำคัญก่อนหลัง (priorities) และผลลัพธ์ (outcomes)

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input evaluations) เป็นการประเมิน 1) ทางเลือก 2) แผนปฏิบัติ 3) แผนบุคลากร 4) งบประมาณ เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ และศักยภาพของประสิทธิภาพในการลงทุน ในการที่จะบรรลุความต้องการ และเป้าหมายที่ตั้งใจ ดังนั้นการประเมินปัจจัยนำเข้าจึงช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกแผนปฏิบัติ การเขียนโครงการเพื่อขอการสนับสนุนทางการเงิน การจัดสรรทรัพยากร การมอบหมายงานและงบประมาณ

3. การประเมินกระบวนการ (Process evaluations) เป็นการประเมินการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ ประเมินกิจกรรมต่างๆ โดยมุ่งเน้นที่การปฏิบัติงานตามโปรแกรมหรือแผนงานต่างๆ

4. การประเมินผลผลิต (Product evaluations) เป็นการประเมินผลผลิตและผลลัพธ์ ทั้งที่ตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจให้เกิด ทั้งระยะสั้นและระยะยาว เป็นการประเมินที่มุ่งเน้นการบรรลุผลลัพธ์ ที่สำคัญและความสำเร็จในการบรรลุความต้องการที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้

การประเมินเป็นช่วงและการประเมินผลรวม

การใช้ CIPP Model เพื่อการประเมินเป็นช่วง (formative evaluation) โดยมากประเมินเพื่อการปรับปรุงนั้น ความสำคัญอยู่ที่การได้ข้อมูลเพื่อการวางแผน และการนำไปสู่การปฏิบัติ ตัวแบบนี้จะให้ข้อมูลแก่ผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวทาง

หรือขอบเขตที่จะพัฒนาต่อไป การกำหนดเป้าหมายที่เหมาะสมการวางแผนกิจกรรม และงบประมาณการดำเนินงานตามแผนกิจกรรมให้สำเร็จ เป็นการประเมินเพื่อช่วยในการตัดสินใจว่าจะซ้ำของเก่า ปรับปรุงและขยายงานต่อไปอีก หรือยุติกิจกรรมนั้นๆ

การประเมินเป็นช่วง (formative evaluation) จะประเมินเพื่อตอบคำถามต่อไปนี้

1. บริบท (context) : ต้องการจะทำอะไร?
2. ปัจจัยนำเข้า (input) : จะทำอย่างไร?
3. กระบวนการ (process) : ทำแล้วหรือยัง?
4. ผลผลิต (product) : ทำสำเร็จหรือไม่?

เพื่อที่จะช่วยตอบคำถามข้างต้น การประเมินเป็นช่วง (formative evaluation) ควรประเมินในประเด็นหรือสาระต่อไปนี้

1. บริบท (context) : เป็นการประเมินความต้องการ (needs) ปัญหา สิทธิหรือทรัพยากร และโอกาสต่างๆ เพื่อที่จะระบุความต้องการ เลือกหรือจัดลำดับเป้าหมาย

2. ปัจจัยนำเข้า (input) : เป็นการประเมินกลยุทธ์ทางเลือกและแผนในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการเลือกโปรแกรม กิจกรรม หรือกลยุทธ์อื่นๆ

3. กระบวนการ (process) : เป็นการประเมินการกำกับติดตาม การตัดสินใจกิจกรรมต่างๆ และการให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นระยะๆ เพื่อการปฏิบัติตามแผน

4. ผลผลิต (product) : เป็นการประเมินผลลัพธ์และผลข้างเคียง (side effects) เพื่อพิจารณาว่ากิจกรรมนั้นควรจะทำเนืองต่อไป ปรับขยายหรือยุติกิจกรรมนั้น

สำหรับการใช้ CIPP Model เพื่อการประเมินผลรวม (summative evaluation) จะใช้ผลการประเมินเพื่อการพิจารณาคุณภาพ ค่าใช้จ่ายและการลงทุน ตลอดจนความสามารถในการแข่งขัน การประเมินผลรวมจะประเมินเพื่อตอบคำถามต่อไปนี้

1. บริบท (context) : ความต้องการที่สำคัญ (needs) ได้ระบุไว้หรือไม่?
2. ปัจจัยนำเข้า (input) : ได้ใช้ความพยายามหรือดำเนินกิจกรรมตามแผน และงบประมาณหรือไม่ ?

3. กระบวนการ (process) : การออกแบบการให้บริการได้ดำเนินการเสร็จสมบูรณ์หรือได้ปรับขยายตามความต้องการแล้วหรือไม่?

4. ผลผลิต (product) : ความพยายามที่ใช้ไปหรือกิจกรรมที่ทำประสบความสำเร็จหรือไม่?

เพื่อที่จะช่วยตอบคำถามข้างต้น การประเมินผลรวม (summative evaluation) ควรประเมินในลักษณะต่อไปนี้

1. บริบท (context) : เปรียบเทียบเป้าหมายและลำดับความสำคัญกับผล การประเมินความต้องการ ปัญหา สิ้นทรัพย์หรือทรัพยากร และโอกาส

2. ปัจจัยนำเข้า (input) : เปรียบเทียบกลยุทธ์ของโปรแกรม การออกแบบ โปรแกรม และงบประมาณ กับคู่แข่ง ที่สำคัญ และกับความต้องการตามเป้าหมาย ของผู้ได้รับประโยชน์

3. กระบวนการ (process) : เปรียบเทียบกระบวนการและค่าใช้จ่ายตามแผน กับกระบวนการและค่าใช้จ่ายที่ปฏิบัติจริง

4. ผลผลิต (product) : เปรียบเทียบผลลัพธ์และผลข้างเคียงกับความต้องการตามเป้าหมายและผลของโปรแกรมอื่น

การแบ่งองค์ประกอบในการประเมินผลผลิต

ในการประเมินระยะยาวนั้น การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เพื่อจะตอบคำถามว่า ประสบความสำเร็จหรือไม่? ลักษณะเช่นนี้จะประเมินใน 4 องค์ประกอบ คือ

1. ผลกระทบ (impact)
2. ประสิทธิภาพ (effectiveness)
3. ความยั่งยืน (sustainability)
4. ความสามารถที่จะถ่ายทอดได้ (transportability)

การประเมินแต่ละองค์ประกอบเพื่อที่จะตอบคำถามต่อไปนี้

1. ผลกระทบ : กิจกรรมหรือผลการปฏิบัติได้ถึงผู้ที่จะได้รับประโยชน์หรือไม่?
2. ประสิทธิภาพ : ความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้บรรลุผลหรือไม่?

3. ความยั่งยืน : ประโยชน์ที่เกิดขึ้นมีความยั่งยืนหรือไม่?

4. ความสามารถที่จะถ่ายทอดได้ : กิจกรรมที่ทำและเกิดผลดีนั้นสามารถนำไปใช้ที่อื่นหรือปรับใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในที่อื่นได้หรือไม่?

จุดเน้นเพื่อการปรับปรุง

จุดมุ่งเน้นของการประเมินโดยใช้ CIPP Model อยู่บนพื้นฐานแนวคิดที่ว่า เป้าหมายของการประเมินมิได้อยู่ที่การพิสูจน์ (prove) แต่อยู่ที่การปรับปรุง (improve) ดังนั้นหน้าที่สำคัญในการประเมินเพื่อผลระยะยาวคือ การกระตุ้นช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กิจกรรมที่ทำความเข้มแข็ง ได้รับการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การประเมินโดยใช้ CIPP Model อาจนำไปสู่คำตอบที่ว่า โปรแกรม โครงการ กิจกรรม หรือบริการต่างๆ นั้นมีคุณค่าที่จะดำเนินการต่อไปหรือไม่ ควรปรับขยายหรือไม่ หรือไม่มีคุณค่าแล้วและสมควรที่จะหยุดดำเนินการ

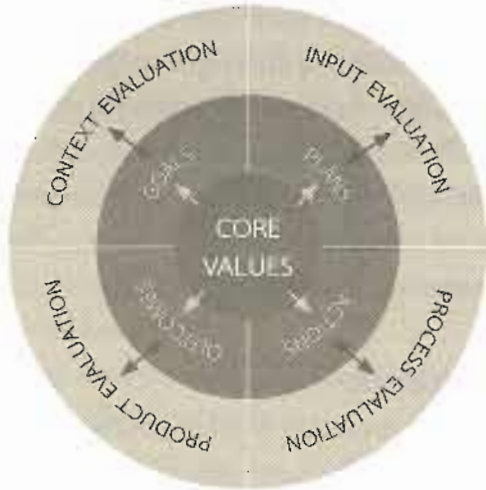
องค์ประกอบของค่านิยมในการประเมิน

องค์ประกอบพื้นฐานของ CIPP Model ประกอบด้วยวงกลมที่ซ้อนกัน 3 ชั้น วงกลมในที่สุดคือค่านิยมร่วมกัน (core values) ซึ่งเป็นตัวกำหนดวัตถุประสงค์สำคัญของการประเมิน วงกลมที่สองเป็นจุดเน้นของการประเมิน 4 ประการ คือ เป้าหมาย (goals) แผน (plans) การกระทำหรือการปฏิบัติ (actions) และผลลัพธ์ (outcomes) วงกลมนอกสุดเป็นแบบของการประเมิน 4 แบบ เพื่อใช้ประเมินจุดเน้น 4 ประการของวงกลมที่สอง นั่นคือ

1. การประเมินบริบท (context evaluation) ใช้เพื่อการประเมินเป้าหมาย (goals)
2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (input evaluation) ใช้เพื่อการประเมินแผน (plans)
3. การประเมินกระบวนการ (process evaluation) ใช้เพื่อการประเมินการกระทำหรือปฏิบัติ (actions)
4. การประเมินผลผลิต (product evaluation) ใช้เพื่อการประเมินผลลัพธ์ (outcomes)

อนึ่งวงกลมที่สอง และวงกลมที่สามจะมีลูกศรสองทาง ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกัน ความสัมพันธ์ระหว่างจุดเน้นของการประเมินกับแบบของการประเมิน

องค์ประกอบหลักของ CIPP Model สามารถแสดงได้ดังภาพประกอบต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 องค์ประกอบหลักของ CIPP Model และความสัมพันธ์ระหว่างจุดเน้นของการประเมินกับแบบของการประเมิน

มาตรฐานในการประเมิน

การประเมินโดยใช้ CIPP Model นั้น จะต้องตระหนักถึงเงื่อนไขที่สำคัญของการประเมิน ดังต่อไปนี้

1. ประโยชน์ใช้สอย (utility) การประเมินจะต้องให้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสมบูรณ์ แก่ผู้ที่จะใช้ผลของการประเมิน
2. ความเป็นไปได้ (feasibility) การประเมินจะต้องดำเนินการตามความเป็นจริง สุขุม รอบคอบ และไม่ฟุ่มเฟือย
3. ความเหมาะสม (propriety) การประเมินจะต้องคำนึงถึงความถูกต้องตามกฎหมายข้อบังคับ มีคุณธรรมและจริยธรรม คำนึงถึงสวัสดิภาพของผู้มีส่วนร่วมในการประเมินและผู้ที่จะได้รับผลกระทบจากการประเมิน

4 ความแม่นยำ (accuracy) การประเมินจะต้องใช้วิธีการที่จะได้ข้อมูลที่แม่นยำตรง เกี่ยวกับคุณธรรม คุณค่า ความซื่อสัตย์ และความสำคัญของสิ่งที่ประเมิน

การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

การประเมินโดยใช้ CIPP Model มีจุดเน้นอีกประการหนึ่ง คือการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (stakeholder) ทั้งนี้เพราะการประเมินนั้นจะนำประโยชน์ไปสู่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โครงการหรือกิจกรรมในสถานศึกษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอาจได้แก่ ครู อาจารย์ นักเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และสถาบันต่างๆ ในชุมชน ดังนั้น ในการประเมิน ผู้ประเมินจะต้องควบคุมกระบวนการประเมินเพื่อประกันว่าการประเมินจะดำเนินการไปตามหลักวิชา มีคุณธรรม ไม่ลำเอียง ตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดแก่ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้ถูกประเมิน การประเมินจะต้องใช้เทคนิควิธีที่เหมาะสม การเลือกผู้ให้ข้อมูลจะต้องมีความเที่ยงธรรม

ผู้ประเมินที่ใช้ CIPP Model ควรแสวงหากลุ่มของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (stakeholder) กับกิจกรรมที่ประเมิน (core values) แสวงหาตัวแทนให้มีส่วนร่วมในการประเมิน แสวงหาค่านิยมร่วมที่เป็นวัตถุประสงค์หลักของการประเมิน มีส่วนร่วมในการกำหนด คำถามที่จะประเมิน ระบุเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน และมีส่วนร่วมในการพิจารณารายงานการประเมิน

การใช้วิธีการหลายๆ วิธี

การประเมินโดยใช้ CIPP Model นั้นควรจะมิมมองที่หลากหลาย ใช้วิธีการทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ใช้กระบวนการสามเส้า (Triangulation) เพื่อการวัดและตีความข้อมูลหลายๆอย่าง วิธีการที่อาจใช้ประเมินในบริบทของการศึกษาไทยสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

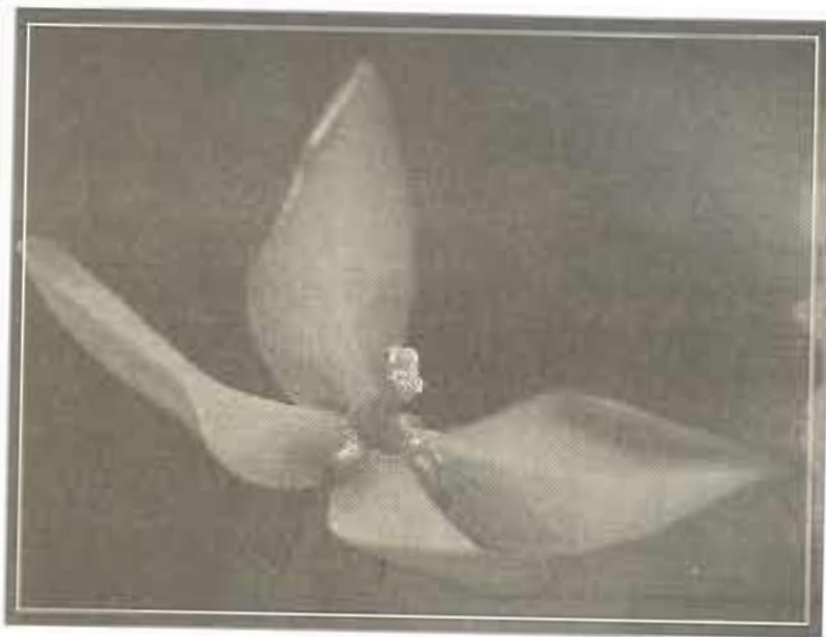
ตารางที่ 1 วิธีการที่ใช้ในการประเมินโดยใช้ CIPP Model

วิธีการ	องค์ประกอบของการประเมิน						
	บริบท	ปัจจัยนำเข้า	กระบวนการ	ผลผลิต			
				ผลกระทบ	ประสิทธิผล	ยั่งยืน	การถ่ายทอด
วิจัยสำรวจ	X		X	X	X	X	
การทบทวนวรรณกรรม	X	X					
วิเคราะห์เอกสาร	X	X	X	X	X		
เทคนิคเดลฟาย	X	X					
ฐานข้อมูล		X	X	X	X	X	
การสังเกต			X	X	X	X	
กรณีศึกษา			X	X	X	X	
วิจัยเปรียบเทียบ		X			X	X	
วิจัยทดลอง		X			X	X	
การสัมภาษณ์	X		X	X	X	X	X
กลุ่มสนทนา	X	X	X	X	X	X	X
วิเคราะห์ต้นทุน		X	X		X	X	

จากตาราง 1 เครื่องหมาย X แสดงว่าจะใช้วิธีการอะไรในการประเมินองค์ประกอบใด วิธีการที่ใช้ในการประเมินมีทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ

สรุป

การประเมินโดยใช้ CIPP Model นั้นเป็นการประเมินเพื่อการประเมินเพื่อการปรับปรุงและพัฒนา ประเมินเพื่อให้ได้คำตอบที่ชัดเจน ไม่คลุมเครือ ใช้วิธีการประเมินหลายวิธีทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ CIPP Model มีได้ใช้เพื่อการประเมินโครงการแต่เพียงอย่างเดียว แต่สามารถใช้ประเมินกิจกรรมอื่นๆ ได้อีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- Guba, E.G. (1966). A study of Title III activities: report on evaluation. Bloomington: National Institute for the Study of Educational Change. Indiana University.
- Stufflebeam, D.L. (1996). A depth study of the evaluation requirement. *Theory Into Practice*. 5(3), 121-133.
- _____. (1967). The use and abuse of evaluation in Title III Theory Into Practice. 6,126-133.
- _____. (2003). The CIPP Model for evaluation. Paper presented the 2003 Annual Conference of the Oregon Program Evaluators Network (OPEN), Portland, Oregon.
- _____. (2004). The 21st - century CIPP Model : origins, development, and use. In Marvin C. Alkin (Ed.), *Evaluation roots : tracing theorist' views and influences*. Thousand Oaks . Sage publication.
- Stufflebeam, D.L et al (1971). *Educational evaluation and decision making*. Itasca, Illinois : Peacock

ภรรยาที่งานนั้นใช้รถก็ให้ถูก
ถึงเขารออยู่ใหญ่ดูไปพลาง
ไว้ใจครูที่อยู่ที่นี่เรียน
ความเมตตาหลังให้ลท้ายใจเงินที่
พรวนกินไป เพื่อให้กินไฉนงาน
อยากให้กินตรงเพียงไม่เคียดแค้น
อันนี้ลัษเี่ยวตนแต่กินนั้น
ต้องฝึกหลักมีบุญกับวินัย

เหมือนเพราะปลุกกันไม่ในกระดาง
พอโตต่างพาไปให้ลงกิน
เริ่มฝึกเขียนสารพัดจัดให้เดิน
ราวกรวิเวาวิที่เป็อกเย็น
สิ่งแฉกล้อมพยายามปรุงให้เต็ม
หรือมีคเบกหาหลักปักถูกไว้
อาจปักขันธ์ได้ทำชั่วไว้
เพื่อจะให้เกิดผลเป็นคันทรง

นี่ มาลากุล

ความเป็น
ครูมืออาชีพ

ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิชาสารณ